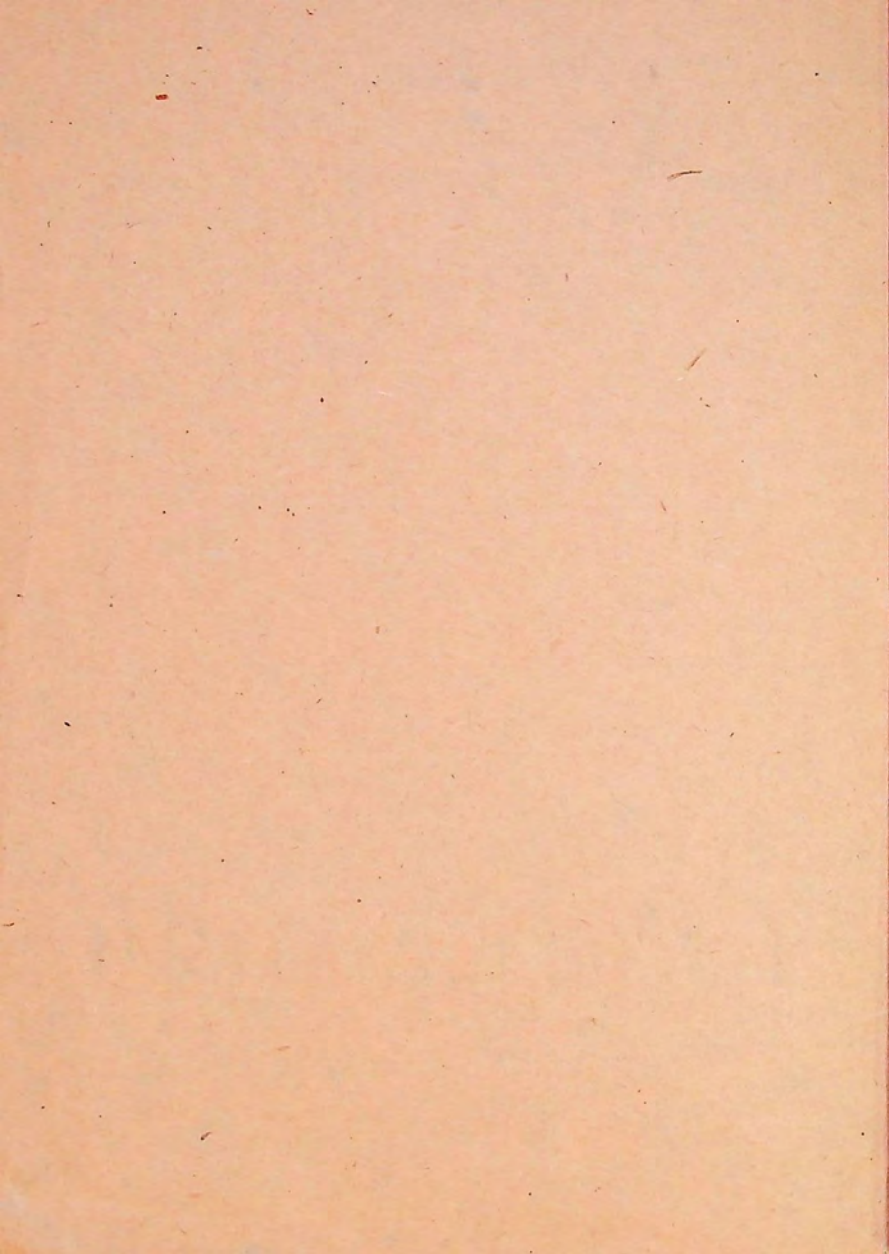

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА

№ 7907

ЦАР КАЛОЯН

ЦАР КАЛОЯН
ОПЕРА В 3 ДЕЙСТВИЯ
7 КАРТИНИ ОТ
ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

120000890829

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА

490985

Професор
П. ВЛАДИГЕРОВ
НАРОДЕН АРТИСТ

ЗА ОПЕРАТА ЦАР КАЛОЯН

П. Владигеров е роден през 1899 година. След почти половинвековното си плодотворно творчество, той се явява днес една от най-крупните фигури в нашата соц. музич. култура. Той е създал произведения във всички жанрове, някои от които са класически образци за българската музикална литература. Много от неговите произведения надхвърлиха своето национално значение и са постоянен репертуар на световно известни изпълнители и оркестри. Като професор в БАК П. Владигеров с голяма любов и неизчерпаема енергия възпита редица млади български композитори, някои от които вече заемат видно място в нашата музикална действителност и рамо до рамо със своя учител изграждат новата българска социалистическа музикална култура.

Преди 26 години, на 20 април 1936 година, на сцената на Народната опера в София се състоя премиерата на неговата опера „Цар Калоян“. Това произведение заемащо едно от централните места в неговото творчество, предизвика веднага интерес и в другите страни. Поради големия си успех, операта на следната година беше поставена в Братислава — 30. I. 1937 и в Люблина — 15. май 1937 година. В нашата музикална история, този факт ще остане като първия победен марш на бълг. музика в чужбина. „Цар Калоян“ прави силно впечатление на слушателите и ги вълнува със своите майсторски написани хорове, арии танци и ансамбли. Партитурата е блестяща, изработена от ръката на голям майстор, който е пречупил българския музик. фолклор през своята подчертана творческа индивидуалност и е създал една истинска национална ценност. За това произведение, навремето, написаха отзиви големи музиканти от Европа. Ето един от тях:

„Владигероз е една от големите надежди на съвременната музика. Дуетите, ариите, хорвете и танците пленяват от първия до последния такт, защото са пълни с изобразителност и жизнено се извисяват до най-високите върхове и чрез естествения си израз затрогват и завладяват. П. Владигеров е личност, която твори с пълнотата на едно необикновено дарование“ (Иозеф Марк, най-големия съвременен австрийски композитор).

„Това е не само национална опера на българите, но ще намери в най-скоро време пътя към сцените на западните страни. За този композитор може да се каже също това, което навремето Брамс е казал за Дворжак: двама композитори могат да живеят от това, което този музикант между другото нахвърля. . .“

Сега, когато това голямо българско творение отново се ражда за живот, ние трябва да си признаем горчивата истина, че през изтеклите 26 год. сме се отнесли несправедливо към него, като сме го пренебрегнали в нашия оперен репертоар. Трябва да сме благодарни на Русенската опера, на нейните ръководители, на целия творчески колектив, за благородните усилия да разчетат наново трудната партитура на тая прекрасна оперна творба.

проф. Александър Райчев

ЦАР
КАЛОЯН
III картина
х у д. Ив.
Икономов

ЦАР КАЛОЯН

опера в 3 действия 7 картини

от ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ

либрето от Н. Лилиев и Ф. Мутаfoва

(Авторизирана преработка на Русенската народна опера)

Първо представление на операта на 20. IV. 1936 година
в София. Действието се развива в престолния град
Търново в началото на 13 век.

Постановъчна група:

Диригент: Ромео Райчев — гл. диригент

Режисьори: Евгени Немиров и Ст. Трифонов

Худоджници: Иван Икономов — скици за декори

Вяра Лукова — скици за костюми

Постановка на танците — Д. Врубел

Диригент на хора — Н. Николаев

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА:

КАЛОЯН.	баритон
ЦАРИЦАТА.	сопран
ИРИНА.	драматичен сопран
БАЛДУИН.	тенор
ГАВРИЛ.	тенор
ЗОЯ.	меццо-сопран
КАЛЯ.	алт
БЪРЗОХОДЕЦ.	тенор
ПРЕВОДАЧ (ТЪЛМАЧ).	тенор
КЛИМЕНТ.	бас
АРХИЕПИСКОП.	бас
ДОМАКИН.	бас
ПРИСЛУЖНИК.	бас
ВОЙНИК.	тенор

Боляри, болярки, кумански момичета, войскари, думовници, кръстоносци.

Р. Райчев

Евг. Немиров

Ст. Трифонов

ЦАР КАЛОЯН

І. ДЕЙСТВИЕ

I-ВА КАРТИНА. Вътрешност на храма св. Димитър. Калоян е коленнчил пред олтаря, за да открие всички свои грижи и тревоги и да измоли благослов. Тежки задачи стоят пред върховната власт — трябва да бъде обединена волята на всички боляри и деспоти за защита на неукрепналата още държава. На юг Византия не се е примирила с освобождаването на българския народ и със създаването на второто българско царство. От запад настъпват рицарските пълчища от IV кръстоносен поход. Кой би могъл да определи тяхните истински намерения? Царят е длъжен да държи сметка за всички възможни бедствия които могат да се струпат върху народа и държавата.

Предстои тържествения акт на коронацията на Калоян. След дълги преговори, могъщият римски Папа е решил да признае царския титул на Калоян и да изпрати свой представител за коронацията. Това е първата успешна стъпка на младия цар. Сега, с помощта на папата, той осигурява тила на държавата от постоянните набези на маджарите и си създава добра основа за преговори с латините.

II-РА КАРТИНА. Завършила е церемонията на коронясването. Заобиколен от болярите и църковния клир, придружен от Царицата, Архиепископът и пратеникът на папата — кардинал Лъв, Калоян излиза пред народа. В кратко и тържествено слово той дава израз на своето задоволство от успешно завършилото освобождаване и

признаване на българската държава. Най-после родът на Асеновци е признат, признато е и тяхното освободително дело. Но държавническата предвидливост на Калоян се спира на още редица неосъществени задачи, които водят към пълно обединяване и засилване на българската държава.

Още незавършило тържественото слово на Царя, отдалеч се зачува тревожен конски тропот — пристига вестносец. Всред народа настъпва смут и тревога. Калоян изслушва с дълбоко възмущение съобщението на вестносеца, че императорът на латините Балдуин е отказал да приеме мирните предложения на българския цар и че неговите рицарски дълчища вече нахлуват и опустошават земите на Тракия.

Калоян решава да накаже вероломството на наглия завоевател. Той се обръща към народа и своите верни войски със заповед: „Тревога. Болярите да поведат нашите храбри бойци срещу врага!“

III-ТА КАРТИНА. Поконте на царицата. Нощ. В една от станте стои будна и отекчена княгиня Ирина. Нея не я тревожи съдбата на родината, нито дори съдбата на нейния жених, заминал на бойното поле. Участиа на войнишка жена и тежи, тя мечтае за друг, разгулен и суетен живот. Нейният чужд произход я кара да ненавижда царя, да не вярва в силата на българската войска. Идва, придружена от малка свита царицата. Тя е печална и загрижена, но уверена в правото дело на своя велик съпруг Калоян. За да разсее мъката ѝ, Зоя пее весела народна песен, като си аккомпанира на лютна. Завършила песента, тя извиква куманката Каля да погадае. Умната и проникателна гадалка прочита по лицето на Ирина отекчение от всичко заобикалящо и решава да подразни любопитството ѝ с едно интригуващо предсказание. Тя предсказва, че скоро в двореца ще пристигне знатен велможа с перо на шлема. Една от присъстващите жени ще — изживее силна любов. Отекчението на Ирина изчезва, в очите ѝ заиграва лукаво пламъче. Царицата си остава тъжна и

Скица за костюм
— худ. Вера Лукова

Ив. Икономов

В. Лукова

замечтана. Зоя извиква танцьорки-куманки които със своите буйни танци да разсеят скръбта на Царицата. Още незавършили танците в покоите се втурват придворни и съобщават, че латинците са нахлули в града. Настъпва паника, но веднага след това се изяснява, че причината за възбудените викове на народа са не латинците, а победоносните български войски, които се завръщат от фронта.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

IV-ТА КАРТИНА. Пред градските стени се е събрал ликуващ народ. Тука идват царицата, Архиепископът, Зоя, деспот Гаврил и придружаващата ги дворцова свита. Царицата споделя със своите приближени чувствата си на радост от завръщането на своя храбър съпруг. Скоро се задават победоносните войски начело с Калоян. В епичната Адрианополска битка, 40 хилядната българска войска е нанесла съкрушителен удар над латинците и е спечелила историческа победа. Сега латинският император Балдуин влиза в Търново не като победител, а като пленник. Той очаква да се излее върху него страшното отмъщение на победителя, но остава изненадан и смутен от великодушието и благородството на Калоян, който му прощава и му разрешава да живее свободно в двореца, въпреки възраженията на Архиепископа и болярите. Царят подканя народа да отпразнува победата с песни и танци. Всички ликуват и се веселят. В силна възбуда на духа се намира и княгиня Ирина, но не от победата над врага, а от присъствието на Балдуин, който в нейно лице по погрешка е поздравил царицата. В съзнанието на Ирина засяда натрапчивата мисъл, че Балдуин е влюбен в нея и че тя е родена за участа на коронованата владетелка.

V-ТА КАРТИНА. Над Царевец е паднала упонтелна пролетна нощ. Ирина е сама, тя току-що се е разделила с монаха-католик, който добрал се до тайната ѝ, се опитва да засили още-повече нейното самовнушение.

Ирина очаква близка среща с Балдуин, тя трескаво бленува за неговата любов и взаимност, заради която е готова на всякакво унижение, на всякаква подлост и предателство. Във сенките на дърветата се притулва началникът на крепостта деспот Гаврил. Той е подслушал шепота на монаха. Гаврил се явява пред княгинята поздравява я с престорена любезност и ѝ подхвърля че уж току-що Балдуин е питал за нея. Зарадвана, княгинята едва се досеща да прикрие избликиналото в нея чувство. Гаврил отгатва смущението ѝ, покланя се и изчезва в мрака. Дочуват се стъпките на Балдуин. Той идва и сядат на каменната скамейка, тъжен както винаги. Ирина се опитва да разсее скръбта му, тя го уверява в своята готовност да

И побѣди Кимон латиней
и хубати Балдуина-кralна
Венецианскаго и вси бояри
его. Сковала ихъ и водилъ за
собою въ града Търново.

ЦАР
КАЛОЯН
IV картина
скица за
декор
Ив. Икономов

Н. Николаев

Д. Врубел

му помогне да си възвърне свободата, открива му любовта си, предлага му бягство. Балдуин едва изслушва нейното страстно призвание и опасните и предложения, отблъсва я и избягва. Останала сама, Ирина се заклева да спечели любовта на пленения император и да осъществи плана си за бягство.

VI. КАРТИНА. Във вътрешността на една дворцова кула, самотен и примирен Балдуин пее старинната песен на кръстоносците. Влиза личният му прислужник и съобщава, че е дошъл от далече католички свещеник. Балдуин заповяда да го въведе. Под светлината на запалената борина, Балдуин познава предрешената Ирина. Тя съобщава, че планът на бягството им е готов и че тя е успяла да спечели някои недоволни от Калоян боляри, които ще им помогнат. Необходимо е само Балдуин да се свърже с брат си и да го помоли да ги посрещне с войски на границата. Балдуин е смутен и изненадан. Скоро той надвива изкушението да излъже благородния български цар. Той изпраща княгинята, заявявайки и, че никога не би подад ръка на жена, която забравя своя дълг. Обидена и унижена, Ирина се заклева да му отмъсти. Идва монахът Доменик, който също уговаря императора да избяга. Балдуин го разпитва за своите близки, след това написва писмо и му го предава. Осанал сам, Балдуин си дава сметка за участта, която го очаква.

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

VII КАРТИНА. Кабинета на царя. Калоян изслушва вестите, които Гаврил му съобщава. Гаврил го уверява, че в царството вътрешните врагове не стоят мирно. На възраженията на царя, Гаврил открива съмненията си, че княгиня Ирина поддържа връзка с Балдуин и някои размирни боляри. Калоян е изненадан. Той не иска да повярва думите на Гаврил, но в съзнанието му остава съмнение. Влиза Ирина и му съобщава, че Балдуин бил влюбен в Царицата и че уж и предлагал да бягат. Предложението Балдуин бил направил чрез Ирина. Възмутен до дъното на душата си от коварството на Балдуин, Калоян нарежда да бъде убит, като изпълнението на заповедта бъде известно с удари на клепалото. Ирина тържествува — тя е успяла да отмъсти на Балдуин.

Минута след това, стражата донася писмо, намерено в монаха Доменик, който се опитал да се върне по тайни пътища. Калоян нарежда да бъде пречтено писмото. С треперящ глас преводачът превежда писмото на Балдуин до брат си. Плененият император уверява,

че е невъзможно да бъде сломена със сила българската мощ. Съобщава на брат си, че княгиня Ирина е влюбена в него и че му предлага да бягат. Балдуин не гледа сериозно на това предложение, още повече че неговата рицарска чест не му позволява да излъже доверието на един благороден цар. Ирина разбира, че нейната участ е решена. Тя изчезва в тъмнината.

Калоян е потресен. Той нарежда да бъде спрян изпълнението на неговата заповед. В този момент от стражевата кула се разнасят ударите на клепалото. Влиза деспот Гаврил смъртно ранен. Той съобщава на царя, че подлата престъпница Ирина е убита при опит за бягство и че размириите боляри са задържани. При изпълнението на своя дълг, храбрият войник е трябвало да заплати със живота си. Голяма е скръбта на Калоян за загубата на доблестния войн. Пред трупа на загиналия преминава стражата и народа, изричайки клетва за вяност пред родината и царя.

ЦАР КАЛОЯН

скица за костюм

худ. Вера Лукова

